

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 45, ст.425)

{Вводиться в дію Постановою ВР № 3552-ХІІ від 22.10.93, ВВР, 1993, № 45, ст.426}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 3898-ХІІ від 01.02.94, ВВР, 1994, № 20, ст.120

№ 458/95-ВР від 23.11.95, ВВР, 1995, № 44, ст.329

№ 488/95-ВР від 22.12.95, ВВР, 1996, № 1, ст. 1

№ 498/95-ВР від 22.12.95, ВВР, 1996, № 3, ст. 11

№ 608/96-ВР від 17.12.96, ВВР, 1997, № 8, ст. 62

№ 367-ХІV від 25.12.98, ВВР, 1999, № 24, ст.209

№ 944-ХІV від 14.07.99, ВВР, 1999, № 38, ст.342

№ 2349-ІІІ від 05.04.2001, ВВР, 2001, № 22, ст.106

№ 52-ІV від 04.07.2002, ВВР, 2002, № 35, ст.263

№ 231-ІV від 21.11.2002, ВВР, 2002, № 52, ст.379

№ 662-ІV від 03.04.2003, ВВР, 2003, № 27, ст.209 - набуває чинності 01.08.2003 року

№ 760-ІV від 15.05.2003, ВВР, 2003, № 30, ст.245

№ 968-ІV від 19.06.2003, ВВР, 2003, № 45, ст.359

№ 1109-ІV від 10.07.2003, ВВР, 2004, № 7, ст.52 - набуває чинності з 01.01.2004

№ 1219-ІV від 02.10.2003, ВВР, 2004, № 10, ст.106 - набуває чинності з 01.01.2004

№ 1770-ІV від 15.06.2004, ВВР, 2004, № 37, ст.450

№ 2010-ІV від 10.09.2004, ВВР, 2005, № 1, ст.19

№ 2202-ІV від 18.11.2004, ВВР, 2005, № 4, ст.98

№ 2212-ІV від 18.11.2004, ВВР, 2005, № 4, ст.101

№ 2256-ІV від 16.12.2004, ВВР, 2005, № 5, ст.120

№ 2285-ІV від 23.12.2004, ВВР, 2005, № 7-8, ст.162

№ 2344-ІV від 13.01.2005, ВВР, 2005, № 9, ст.185

№ 2458-ІV від 03.03.2005, ВВР, 2005, № 16, ст.262

№ 2505-ІV від 25.03.2005, ВВР, 2005, № 17, № 18-19, ст.267

№ 2878-ІV від 08.09.2005, ВВР, 2005, № 52, ст.564

№ 2939-ІV від 05.10.2005, ВВР, 2006, № 4, ст.52

№ 3174-ІV від 01.12.2005, ВВР, 2006, № 22, ст.181

№ 3200-ІV від 15.12.2005, ВВР, 2006, № 14, ст.116

№ 3235-ІV від 20.12.2005, ВВР, 2006, № 9, № 10-11, ст.96

№ 3505-ІV від 23.02.2006, ВВР, 2006, № 33, ст.281

№ 186-V від 21.09.2006, ВВР, 2006, № 47, ст.461

№ 489-V від 19.12.2006, ВВР, 2007, № 7-8, ст.66

№ 727-V від 13.03.2007, ВВР, 2007, № 22, ст.295
№ 818-V від 22.03.2007, ВВР, 2007, № 25, ст.341}

{Додатково див. Рішення Конституційного Суду
№ 6-рп/2007 від 09.07.2007}

{Із змінами, внесеними згідно із Законом
№ 107-VI від 28.12.2007, ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст.78 - зміни діють по 31 грудня
2008 року}

{Додатково див. Рішення Конституційного Суду
№ 10-рп/2008 від 22.05.2008}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 880-VI від 15.01.2009, ВВР, 2009, № 25, ст.309
№ 1254-VI від 14.04.2009, ВВР, 2009, № 36-37, ст.511
№ 1439-VI від 03.06.2009, ВВР, 2009, № 42, ст.631
№ 1760-VI від 15.12.2009, ВВР, 2010, № 8, ст.62
№ 2171-VI від 11.05.2010, ВВР, 2010, № 31, ст.418
№ 2756-VI від 02.12.2010, ВВР, 2011, № 23, ст.160
№ 5279-VI від 18.09.2012, ВВР, 2013, № 36, ст.480
№ 5286-VI від 18.09.2012, ВВР, 2013, № 38, ст.499
№ 5462-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 6-7, ст.80
№ 5477-VI від 06.11.2012, ВВР, 2013, № 50, ст.693
№ 284-VII від 21.05.2013, ВВР, 2014, № 12, ст.181
№ 285-VII від 21.05.2013, ВВР, 2014, № 12, ст.182
№ 1233-VII від 06.05.2014, ВВР, 2014, № 26, ст.900
№ 1538-VII від 19.06.2014, ВВР, 2014, № 32, ст.1127
№ 1547-VII від 01.07.2014, ВВР, 2014, № 34, ст.1171
№ 1661-VII від 02.09.2014, ВВР, 2014, № 43, ст.2031
№ 1697-VII від 14.10.2014, ВВР, 2015, № 2-3, ст.12
№ 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40 - щодо набрання чинності норм
зазначеного Закону див. "Прикінцеві положення"
№ 175-VIII від 10.02.2015, ВВР, 2015, № 14, ст.97
№ 291-VIII від 07.04.2015, ВВР, 2015, № 24, ст.173
№ 425-VIII від 14.05.2015, ВВР, 2015, № 30, ст.271
№ 426-VIII від 14.05.2015, ВВР, 2015, № 30, ст.272
№ 715-VIII від 06.10.2015, ВВР, 2015, № 47, ст.435
№ 735-VIII від 03.11.2015, ВВР, 2015, № 49-50, ст.452
№ 901-VIII від 23.12.2015, ВВР, 2016, № 4, ст.44
№ 965-VIII від 02.02.2016, ВВР, 2016, № 10, ст.104
№ 967-VIII від 02.02.2016, ВВР, 2016, № 10, ст.105
№ 1812-VIII від 17.01.2017, ВВР, 2017, № 7-8, ст.51
№ 1952-VIII від 16.03.2017, ВВР, 2017, № 17, ст.205
№ 2014-VIII від 13.04.2017, ВВР, 2017, № 21, ст.251
№ 2203-VIII від 14.11.2017, ВВР, 2017, № 47, ст.419
№ 2249-VIII від 19.12.2017, ВВР, 2018, № 6-7, ст.43
№ 2268-VIII від 18.01.2018, ВВР, 2018, № 10, ст.54

№ 2300-VIII від 27.02.2018, *ВВР*, 2018, № 14, ст.79
№ 2325-VIII від 13.03.2018, *ВВР*, 2018, № 20, ст.189
№ 2443-VIII від 22.05.2018, *ВВР*, 2018, № 33, ст.250
№ 2640-VIII від 06.12.2018, *ВВР*, 2019, № 2, ст.11
№ 2671-VIII від 17.01.2019, *ВВР*, 2019, № 18, ст.73}

{Щодо визнання неконституційними окремих положень див. Рішення Конституційного Суду № 12-р/2018 від 18.12.2018}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 2684-VIII від 07.02.2019, *ВВР*, 2019, № 9, ст.52
№ 2745-VIII від 06.06.2019, *ВВР*, 2019, № 30, ст.119
№ 113-IX від 19.09.2019, *ВВР*, 2019, № 42, ст.238
№ 329-IX від 04.12.2019, *ВВР*, 2020, № 13, ст.67
№ 341-IX від 05.12.2019, *ВВР*, 2020, № 13, ст.68
№ 430-IX від 20.12.2019, *ВВР*, 2020, № 35, ст.255
№ 431-IX від 20.12.2019, *ВВР*, 2020, № 27, ст.179
№ 720-IX від 17.06.2020, *ВВР*, 2020, № 47, ст.408
№ 912-IX від 17.09.2020
№ 978-IX від 05.11.2020
№ 1702-IX від 16.07.2021, *ВВР*, 2021, № 41, ст.339 - вводить в дію з 01.01.2022
№ 1954-IX від 14.12.2021
№ 2121-IX від 15.03.2022
№ 2147-IX від 24.03.2022
№ 2217-IX від 21.04.2022
№ 2438-IX від 19.07.2022 - щодо набрання чинності див. пункт 2
№ 2454-IX від 27.07.2022
№ 2710-IX від 03.11.2022
№ 2864-IX від 12.01.2023
№ 2983-IX від 20.03.2023}

{У тексті Закону слова "інвалід" та "інвалід війни" в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами "особа з інвалідністю" та "особа з інвалідністю внаслідок війни" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

{У тексті Закону слова і цифри "Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років", "Великої Вітчизняної війни та війни з імперіалістичною Японією", "Великої Вітчизняної війни", "Великої Вітчизняної війни та війни з Японією", "Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією" замінено словами "Другої світової війни", а слова "Великої Вітчизняної воєн" - словами "Другої світової воєн" згідно із Законом № 2203-VIII від 14.11.2017}

Цей Закон визначає правовий статус ветеранів війни, забезпечує створення належних умов для їх життєзабезпечення, сприяє формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до них.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні завдання Закону

Закон спрямований на захист ветеранів війни шляхом:

створення належних умов для підтримання здоров'я та активного довголіття;

організації соціального та інших видів обслуговування, зміцнення матеріально-технічної бази створених для цієї мети закладів і служб та підготовки відповідних спеціалістів;

виконання цільових програм соціального і правового захисту ветеранів війни;

надання пільг, переваг та соціальних гарантій у процесі трудової діяльності відповідно до професійної підготовки і з урахуванням стану здоров'я.

Стаття 1¹. Державна політика соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України

Державна політика соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України - цілеспрямована, системна діяльність органів державної влади щодо забезпечення соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України шляхом надання їм пільг і гарантій соціального захисту відповідно до законодавства.

Державна політика у сфері соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України формується та реалізується на принципах соціальної справедливості під час встановлення обсягу пільг та гарантій, комплексності під час формування та реалізації заходів адаптації ветеранів війни до мирного життя, належного фінансового забезпечення передбачених законом пільг та гарантій зазначеній категорії громадян, відкритості та рівного доступу до інформації про державні пільги та гарантії, механізми їх реалізації, доступу до реалізації права на отримання всіх пільг та гарантій, прозорості та підзвітності діяльності органів державної влади, їх посадових осіб у сфері соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України.

{Закон доповнено статтею 1¹ згідно із Законом № 2147-IX від 24.03.2022}

Стаття 1². Система соціального захисту ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України

Система соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України - сукупність органів державної влади, підприємств, установ, організацій, які взаємодіють між собою та іншими системами державного управління з метою формування та реалізації державної політики у сфері соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України.

Комплексний огляд системи соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України - процедура оцінювання існуючого стану системи і

готовності її складових до виконання функціональних завдань соціального захисту ветеранів війни, за результатами якої розробляються та уточнюються нормативно-правові акти з питань розвитку системи соціального захисту ветеранів війни та її складових, визначаються заходи, спрямовані на досягнення органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями, які взаємодіють між собою та іншими системами державного управління з метою формування та реалізації державної політики у сфері соціального захисту ветеранів війни, необхідних спроможностей в умовах виникнення поточних і прогнозованих проблем.

Комплексний огляд системи соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України проводиться один раз на три роки центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей ветеранів та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України.

Порядок проведення комплексного огляду системи соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України визначається Кабінетом Міністрів України.

{Закон доповнено статтею 1² згідно із Законом № 2147-IX від 24.03.2022}

Стаття 2. Законодавство про статус ветеранів війни та гарантії їх соціального захисту

Законодавство України про статус ветеранів війни та їх соціальні гарантії складається з цього Закону та інших актів законодавства України.

Права та пільги для ветеранів війни і членів їх сімей, встановлені раніше законодавством України і законодавством колишнього Союзу РСР, не можуть бути скасовані без їх рівноцінної заміни.

{Статтю 2 доповнено частиною другою згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

Нормативні акти органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які обмежують права і пільги ветеранів війни, передбачені цим Законом, є недійсними.

{Статтю 2 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

Місцеві ради, підприємства, установи та організації мають право за рахунок власних коштів і благодійних надходжень встановлювати додаткові гарантії щодо соціального захисту ветеранів війни.

{Частина четверта статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законами № 488/95-ВР від 22.12.95, № 5462-VI від 16.10.2012}

Стаття 3. Міжнародні договори України

Якщо міжнародними договорами або угодами, в яких бере участь Україна, встановлені більш високі вимоги щодо захисту ветеранів війни, ніж ті, що їх містить законодавство України, то застосовуються норми міжнародного договору або міжнародної угоди.

Стаття 3¹. Єдиний державний реєстр ветеранів війни

Єдиний державний реєстр ветеранів війни (далі - Реєстр) - єдина державна інформаційно-телекомунікаційна система, призначена для збирання, реєстрації, накопичення, зберігання,

захисту та знеособлення інформації про ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей таких осіб та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України.

{Частина перша статті 3¹ із змінами, внесеними згідно із Законом № 2121-IX від 15.03.2022}

Реєстр створюється для забезпечення:

- 1) обліку осіб, визначених частиною першою цієї статті;
- 2) реалізації особами, визначеними частиною першою цієї статті, пільг та інших соціальних гарантій, передбачених цим Законом та іншими законодавчими актами;
- 3) адміністрування потреб осіб, визначених частиною першою цієї статті;
- 4) координації діяльності органів виконавчої влади та у випадках, передбачених законом, органів місцевого самоврядування з питань соціального захисту осіб, визначених частиною першою цієї статті.

Сукупність відомостей про фізичних осіб (персональних даних), що містяться в Реєстрі, є інформацією з обмеженим доступом. Оброблення таких відомостей здійснюється з дотриманням вимог [Закону України "Про захист персональних даних"](#).

Дані Реєстру використовуються з додержанням вимог законів України ["Про інформацію"](#) та ["Про захист персональних даних"](#) для забезпечення реалізації особами, визначеними частиною першою цієї статті, пільг та інших соціальних гарантій, передбачених цим Законом та іншими законодавчими актами.

Інформація або інші персональні дані про особу з Реєстру безоплатно надається центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, для використання у статистичних цілях.

{Статтю 3¹ доповнено новою частиною згідно із Законом № 2438-IX від 19.07.2022 - щодо набрання чинності див. пункт 2}

Центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування безоплатно надають розпоряднику Реєстру інформацію, необхідну для формування та актуалізації Реєстру, у тому числі таку, що містить персональні дані, відцифрований образ обличчя, та доступ до інформаційних (автоматизованих), інформаційно-комунікаційних, комунікаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, власниками (розпорядниками, держателями, володільцями, адміністраторами тощо) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, у тому числі до Єдиного державного демографічного реєстру, Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, Державного реєстру актів цивільного стану громадян та електронної системи охорони здоров'я.

{Частина статті 3¹ в редакції Закону № 1954-IX від 14.12.2021}

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей таких осіб та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і

Захисниць України, є відповідальним за забезпечення формування і ведення Реєстру та є його розпорядником.

{Частина статті 3¹ із змінами, внесеними згідно із Законом № 2121-IX від 15.03.2022}

Порядок створення, ведення, доступу до відомостей Реєстру та їх використання, порядок одержання інформації з інших реєстрів та інформаційних баз даних щодо фізичних осіб для внесення відомостей до Реєстру визначаються Кабінетом Міністрів України.

{Розділ I доповнено статтею 3¹ згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 2684-VIII від 07.02.2019}

Розділ II

ПОНЯТТЯ І ЗМІСТ СТАТУСУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ОСІБ, НА ЯКИХ ПОШИРЮЄТЬСЯ ЧИННІСТЬ ЦЬОГО ЗАКОНУ

Стаття 4. Ветерани війни

Ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав.

До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни.

Стаття 5. Учасники бойових дій

Учасниками бойових дій є особи, які брали участь у виконанні бойових завдань по захисту Батьківщини у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань всіх видів і родів військ Збройних Сил діючої армії (флоту), у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час*.

* Перелік підрозділів, що входили до складу діючої армії, та інших формувань визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 6. Особи, які належать до учасників бойових дій

Учасниками бойових дій визнаються:

1) військовослужбовці, які проходили службу у військових підрозділах, частинах, штабах і установах, що входили до складу діючої армії в період громадянської та Другої світової воєн, під час інших бойових операцій по захисту Батьківщини, партизани і підпільники громадянської та Другої світової воєн;

2) учасники бойових дій на території інших країн - військовослужбовці Радянської Армії, Військово-Морського Флоту, Комітету державної безпеки, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовці Міністерства внутрішніх справ колишнього Союзу РСР (включаючи військових та технічних спеціалістів і радників), працівники відповідних категорій, які за рішенням Уряду колишнього Союзу РСР проходили службу, працювали чи перебували у відрядженні в державах, де в цей період велися бойові дії, і брали участь у бойових діях чи забезпеченні бойової діяльності військ (флотів).

Військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, поліцейські, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовці Міністерства внутрішніх справ України, інших утворених відповідно до

законів України військових формувань, які за рішенням відповідних державних органів були направлені для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки або у відрядження в держави, де в цей період велися бойові дії.

{Абзац другий пункту 2 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законами № 3200-IV від 15.12.2005, № 5286-VI від 18.09.2012, № 901-VIII від 23.12.2015}

Перелік держав, зазначених у цьому пункті, періоди бойових дій у них та категорії працівників визначаються Кабінетом Міністрів України;

3) військовослужбовці, а також особи начальницького і рядового складу органів Міністерства внутрішніх справ і органів Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, які в період Другої світової війни проходили службу в містах, участь в обороні яких зараховується до вислуги років для призначення пенсії на пільгових умовах, встановлених для військовослужбовців частин діючої армії;

4) особи вільнонайманого складу Збройних Сил, військ і органів Міністерства внутрішніх справ і Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, які займали штатні посади у військових підрозділах, частинах, штабах і установах, що входили до складу діючої армії в період Другої світової війни та інші періоди ведення бойових дій, або перебували в ці періоди у містах, участь в обороні яких зараховується до вислуги років для призначення пенсії на пільгових умовах, встановлених для військовослужбовців частин діючої армії;

5) колишні військовослужбовці, особи вільнонайманого складу, а також колишні бійці винищувальних батальйонів, взводів і загонів захисту народу та інших формувань, що брали безпосередню участь у бойових операціях по ліквідації диверсійно-терористичних груп фашистської Німеччини та інших незаконних формувань і груп на території колишнього Союзу РСР;

6) працівники спеціальних формувань Народного комісаріату шляхів, Народного комісаріату зв'язку, Народного комісаріату охорони здоров'я, плаваючого складу промислових і транспортних суден і льотно-підйомного складу авіації Народного комісаріату рибної промисловості колишнього Союзу РСР, морського і річкового флоту, льотно-підйомного складу авіації Головного управління Північного морського шляху, переведені у період Другої світової війни на становище осіб, що перебували у лавах Червоної Армії і виконували завдання в інтересах армії та флоту в межах тилових кордонів діючих фронтів або оперативних зон діючих флотів, а також члени екіпажів суден транспортного флоту, які були захоплені в портах фашистської Німеччини 22 червня 1941 року на порушення Конвенції про становище ворожих торгових суден на початку воєнних дій (Гаага, 1907 рік);

7) особи, які в період Другої світової війни перебували у складі частин і підрозділів діючої армії та флоту як сини, вихованці полків і юнги до досягнення ними повноліття;

8) особи, які брали участь у бойових діях проти фашистської Німеччини та її союзників у роки другої світової війни на території інших держав у складі армій союзників колишнього СРСР, партизанських загонів, підпільних груп та інших антифашистських формувань;

9) працівники сфери культурного обслуговування фронтів, які в період Другої світової війни або в період ведення бойових дій в інших державах виступали перед воїнами діючих армій, флотів, військових з'єднань і контингентів;

10) особи, які в період з 8 вересня 1941 року по 27 січня 1944 року працювали на підприємствах, в установах і організаціях міста Ленінграда і нагороджені медаллю "За

оборону Ленінграда", та особи, нагороджені знаком "Жителю блокадного Ленінграда", а також особи, які з 30 жовтня 1941 року по 4 липня 1942 року брали участь у обороні міста Севастополя і нагороджені медаллю "За оборону Севастополя";

{Пункт 10 статті 6 в редакції Закону № 2202-IV від 18.11.2004}

11) особи, які у складі груп піротехнічних робіт (груп розмінування) залучалися до безпосереднього виконання завдань щодо розмінування (виявлення, знешкодження та знищення) вибухонебезпечних предметів на території України, та особи, які на мінних тральщиках брали участь у траленні бойових мін у територіальних і нейтральних водах у воєнний і повоєнний час;

{Пункт 11 частини першої статті 6 в редакції Закону № 426-VIII від 14.05.2015}

12) особи, які у неповнолітньому віці були призвані чи добровільно вступили до лав Радянської Армії і Військово-Морського Флоту під час військових призовів 1941-1945 років;

{Пункт 12 частини першої статті 6 в редакції Закону № 3505-IV від 23.02.2006}

13) військовозобов'язані, які призивалися на навчальні збори і направлялися до Афганістану в період ведення там бойових дій;

14) військовослужбовці автомобільних батальйонів, які направлялися до Афганістану для доставки вантажів у цю країну в період ведення там бойових дій;

15) військовослужбовці льотного складу, які здійснювали вильоти на бойові завдання до Афганістану з території колишнього Союзу РСР;

16) особи, які брали участь у всіх формах збройної боротьби за незалежність України у ХХ столітті у складі Української повстанської армії, Української повстанчої армії отамана Тараса Боровця (Бульби) "Поліська Січ", Української народної революційної армії (УНРА), Організації народної оборони "Карпатська Січ", Української військової організації (УВО), збройних підрозділів Організації українських націоналістів і відповідно до [Закону України "Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті"](#) визнані борцями за незалежність України у ХХ столітті. Порядок надання статусу учасника бойових дій зазначеним особам встановлюється Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 16 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із [Законом № 2325-VIII від 13.03.2018](#); в редакції [Закону № 2640-VIII від 06.12.2018](#)}

17) військовослужбовці та особи, які були зараховані до частин місцевої протиповітряної оборони Народного Комісаріату внутрішніх справ колишнього Союзу РСР і брали безпосередню участь у відбиванні ворожих нальотів, ліквідації наслідків бомбардувань та артилерійських обстрілів, що здійснювалися спеціально сформованими частинами;

{Частину першу статті 6 доповнено пунктом 17 згідно із [Законом № 2349-III від 05.04.2001](#)}

18) особи, які у складі формувань народного ополчення брали участь у бойових діях під час Другої світової війни;

{Частину першу статті 6 доповнено пунктом 18 згідно із [Законом № 727-V від 13.03.2007](#)}

19) військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані, добровольці Сил територіальної оборони) Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби

безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, військовослужбовці військових прокуратур, особи рядового та начальницького складу підрозділів оперативного забезпечення зон проведення антитерористичної операції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, поліцейські, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України, особи, які входили до складу добровольчого формування територіальної громади, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України;

{Абзац перший пункту 19 частини першої статті 6 в редакції Закону № 291-VIII від 07.04.2015; із змінами, внесеними згідно із Законами № 901-VIII від 23.12.2015, № 965-VIII від 02.02.2016, № 2268-VIII від 18.01.2018, № 2443-VIII від 22.05.2018, № 2121-IX від 15.03.2022}

Порядок надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, категорії таких осіб та терміни їх участі (забезпечення проведення) в антитерористичній операції, у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, визначаються Кабінетом Міністрів України. Райони антитерористичної операції визначаються Кабінетом Міністрів України, а райони здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях - відповідно до Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України". Порядок позбавлення статусу учасника бойових дій осіб, зазначених в абзаці першому цього пункту, визначає Кабінет Міністрів України;

{Абзац другий пункту 19 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1952-VIII від 16.03.2017; в редакції Законів № 2268-VIII від 18.01.2018, № 2121-IX від 15.03.2022; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2217-IX від 21.04.2022}

{Частину першу статті 6 доповнено пунктом 19 згідно із Законом № 1233-VII від 06.05.2014; в редакції Закону № 1547-VII від 01.07.2014}

20) особи, які у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України,

Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів.

{Абзац перший пункту 20 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 329-IX від 04.12.2019}

Порядок надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, категорії таких осіб, терміни їх участі в антитерористичній операції, а також райони антитерористичної операції визначаються Кабінетом Міністрів України. Порядок позбавлення статусу учасника бойових дій осіб, зазначених в абзаці першому цього пункту, визначає Кабінет Міністрів України;

{Абзац другий пункту 20 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1952-VIII від 16.03.2017, № 329-IX від 04.12.2019}

{Частину першу статті 6 доповнено пунктом 20 згідно із Законом № 291-VIII від 07.04.2015}

21) особи, які у період до 23 лютого 2018 року включно у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення не менше 30 календарних днів, у тому числі за сукупністю днів перебування в районах її проведення, у взаємодії із Збройними Силами України, Міністерством внутрішніх справ України, Національною поліцією, Національною гвардією України, Службою безпеки України та іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами.

{Абзац перший пункту 21 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2217-IX від 21.04.2022}

Дія**абзацу першого** цього пункту не поширюється на працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, а також на осіб, які добровільно забезпечували (або добровільно залучалися до забезпечення) проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях (у тому числі здійснювали волонтерську діяльність).

Рішення про надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, приймається міжвідомчою комісією, утвореною центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни.

Порядок надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в **абзаці першому** цього пункту, категорії таких осіб, терміни їх участі в антитерористичній операції, а також райони антитерористичної операції визначаються Кабінетом Міністрів України. **Порядок позбавлення статусу учасника бойових дій осіб**, зазначених в абзаці першому цього пункту, визначається Кабінетом Міністрів України.

Підставою для надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, є (але не виключно) такі документи:

а) довідка органів, які згідно із Законом України "Про боротьбу з тероризмом" визначені суб'єктами, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом, про період безпосереднього виконання особою бойових завдань антитерористичної операції в районах її проведення у взаємодії із зазначеними в абзаці першому цього пункту суб'єктами;

б) витяг із наказу Антитерористичного центру при Службі безпеки України про залучення особи до проведення антитерористичної операції.

У разі відсутності зазначених документів підставою для надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, є:

для осіб, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, - свідчення (заява) не менше ніж трьох свідків про період безпосередньої участі такої особи у виконанні завдань антитерористичної операції в районах її проведення, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах здійснення зазначених заходів, підпис на яких має бути засвідчено нотаріально;

для осіб, які отримали поранення, контузії, каліцтва, - свідчення (заява) не менше ніж двох свідків про період безпосередньої участі такої особи у виконанні завдань антитерористичної операції в районах її проведення, підпис на яких має бути засвідчено нотаріально, а також медичні документи, що підтверджують отримання особою поранення, контузії, каліцтва під час безпосереднього залучення до виконання завдань антитерористичної операції.

До уваги беруться свідчення (заяви) осіб, підпис на яких має бути засвідчений нотаріально, яким встановлено статус учасника бойових дій відповідно до абзацу першого пункту 19 частини першої цієї статті та/або статус особи з інвалідністю внаслідок війни відповідно до пункту 11 частини другої статті 7 цього Закону та які мають документальне підтвердження своєї участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях за період, за який вони свідчать. До періоду безпосереднього виконання особою, зазначеною в абзаці першому цього пункту, завдань антитерористичної операції в районах її проведення, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях у районах здійснення таких заходів включається період, підтверджений усіма свідками.

Особи, яким надано статус особи з інвалідністю внаслідок війни відповідно до пункту 13 частини другої статті 7 цього Закону, але після повторного огляду медико-соціальною експертною комісією не встановлено інвалідність, набувають статусу учасника бойових дій за спрощеним порядком, що визначається Кабінетом Міністрів України;

{Частина першу статті 6 доповнено пунктом 21 згідно із Законом № 329-IX від 04.12.2019}

22) члени екіпажів кораблів, катерів, суден забезпечення, літаків та вертольотів, особи, які, перебуваючи на борту кораблів, катерів, суден забезпечення, літаків (вертольотів)

Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України та Національної гвардії України, Служби безпеки України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, виконували бойове (службове) завдання із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в умовах безпосереднього зіткнення та вогневого контакту з військовими формуваннями інших держав і незаконними збройними формуваннями.

Порядок надання та позбавлення статусу учасника бойових дій осіб, зазначених в абзаці першому цього пункту, визначається Кабінетом Міністрів України;

{Частина першу статті 6 доповнено пунктом 22 згідно із Законом № 430-IX від 20.12.2019}

23) співробітники розвідувальних органів України під прикриттям та особи, залучені до конфіденційного співробітництва з розвідувальними органами України і які виконували свої завдання на тимчасово окупованій території України, в районі проведення антитерористичної операції або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, або на інших територіях, де в період виконання цих завдань велися бойові дії.

Порядок надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, у спосіб, що унеможливує розголошення факту їх належності або конфіденційного співробітництва з розвідувальними органами України, території, де велися бойові дії, та періоди бойових дій визначаються Кабінетом Міністрів України;

{Частина першу статті 6 доповнено пунктом 23 згідно із Законом № 912-IX від 17.09.2020}

24) залучені до конфіденційного співробітництва особи, які брали участь у виконанні завдань руху опору на тимчасово окупованій території України, у районі проведення антитерористичної операції, районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримуванні збройної агресії, або на інших територіях, де в період виконання цих завдань велися воєнні (бойові) дії;

{Частина першу статті 6 доповнено пунктом 24 згідно із Законом № 1702-IX від 16.07.2021 - вводить в дію з 01.01.2022}

25) особи, які з 24 лютого по 25 березня 2022 року відповідно до [Закону України "Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України"](#) або у складі добровольчих формувань у взаємодії із Збройними Силами України, Міністерством внутрішніх справ України, Державною прикордонною службою України, Національною поліцією, Національною гвардією України, Службою безпеки України та іншими утвореними відповідно до закону військовими формуваннями та правоохоронними органами брали участь у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів.

Дія [абзацу першого](#) цього пункту не поширюється на працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів.

Рішення про надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, приймається міжвідомчою комісією, утвореною центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей таких осіб і членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України.

Порядок надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, категорії таких осіб, а також райони проведення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, визначаються Кабінетом Міністрів України. Порядок позбавлення статусу учасника бойових дій осіб, зазначених в абзаці першому цього пункту, визначає Кабінет Міністрів України.

Підставою для надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, є довідка, видана командиром (начальником) військової частини (органу, підрозділу) Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України та інших утворених відповідно до закону військових формувань чи правоохоронних органів, у взаємодії з якими особа сама або у складі добровольчого формування брала безпосередню участь у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, про період участі у таких заходах.

У разі відсутності довідки, передбаченої абзацом п'ятим цього пункту, підставою для надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, є:

свідчення (заява) не менше ніж трьох свідків (одним із яких є командир підрозділу, в зоні відповідальності якого перебувала особа або добровольче формування, у складі якого особа брала участь у здійсненні відповідних заходів) про період безпосередньої участі в здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах здійснення зазначених заходів;

особам, які отримали поранення, контузію, каліцтво, що унеможливило подальше виконання ними відповідних завдань (крім випадків необережного поводження із зброєю, самокалічення), - свідчення (заява) не менше ніж двох свідків, які брали участь у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах здійснення зазначених заходів, про період безпосередньої участі осіб, зазначених у цьому абзаці, у таких заходах, а також медичні документи, що підтверджують отримання особою поранення, контузії, каліцтва під час безпосередньої участі у здійсненні таких заходів.

До уваги беруться свідчення (заяви) осіб, підпис на яких засвідчений нотаріально, яким встановлено статус учасника бойових дій відповідно до абзацу першого пункту 19 частини першої цієї статті та/або статус особи з інвалідністю внаслідок війни відповідно до пункту 11 частини другої статті 7 цього Закону та які мають документальне підтвердження своєї участі у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки

населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, за період, за який вони свідчать.

До періоду безпосередньої участі особи, зазначеної в абзаці першому цього пункту, у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, включається період, підтверджений усіма свідками.

{Частина першу статті 6 доповнено пунктом 25 згідно із Законом № 2864-IX від 12.01.2023}

{Частина другу статті 6 виключено на підставі Закону № 2256-IV від 16.12.2004}

{Стаття 6 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95}

Стаття 7. Особи, які належать до осіб з інвалідністю внаслідок війни

До осіб з інвалідністю внаслідок війни належать особи з числа військовослужбовців діючої армії та флоту, партизанів, підпільників, працівників, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) чи пов'язаних з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах та інших формуваннях, визнаних такими законодавством України, в районі воєнних дій, на прифронтових дільницях залізниць, на спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз та аеродромів у період громадянської та Другої світової воєн або з участю в бойових діях у мирний час.

До осіб з інвалідністю внаслідок війни належать також особи з інвалідністю з числа:

1) військовослужбовців, осіб вільнонайманого складу, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання інших обов'язків військової служби, пов'язаних з перебуванням на фронті в інші періоди, з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, ядерних аварій, ядерних випробувань, з участю у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, іншим ураженням ядерними матеріалами;

2) осіб начальницького і рядового складу органів Міністерства внутрішніх справ і органів Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України та інших військових формувань, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час виконання службових обов'язків, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, ядерних аварій, ядерних випробувань, участі у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, інших уражень ядерними матеріалами;

{Пункт 2 частини другої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3200-IV від 15.12.2005}

{Пункт 3 частини другої статті 7 виключено на підставі Закону № 2256-IV від 16.12.2004}

4) осіб, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранень чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних:

у районах бойових дій у період Другої світової війни та від вибухових речовин, боєприпасів і військового озброєння у повоєнний період;

від вибухових речовин, боєприпасів і військового озброєння на території проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях до 1 грудня 2014 року, з 1 грудня 2014 року до 24 лютого 2022 року - на території проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, де органи державної влади здійснюють свої повноваження, та в населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення, під час проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, з 24 лютого 2022 року - на території проведення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України;

{Абзац третій пункту 4 частини другої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2443-VIII від 22.05.2018; в редакції Закону № 2864-IX від 12.01.2023}

під час виконання робіт, пов'язаних з розмінуванням боєприпасів, незалежно від часу їх виконання.

Дія абзацу третього цього пункту не поширюється на осіб, засуджених за злочини проти основ національної безпеки України та кримінальні правопорушення проти громадської безпеки.

{Абзац п'ятий пункту 4 частини другої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020}

Зв'язок інвалідності з пораненням чи іншим ушкодженням здоров'я, отриманим особами, зазначеними в цьому пункті, встановлюється для повнолітніх осіб - за висновком медико-соціальної експертизи, для осіб віком до 18 років - лікарсько-консультативними комісіями лікувально-профілактичних закладів у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

{Абзац шостий пункту 4 частини другої статті 7 в редакції Закону № 2443-VIII від 22.05.2018}

{Пункт 4 частини другої статті 7 в редакції Закону № 2203-VIII від 14.11.2017}

5) осіб, які стали особами з інвалідністю внаслідок воєнних дій громадянської та Другої світової воєн або стали особами з інвалідністю із зазначених причин у неповнолітньому віці у воєнні та повоєнні роки;

6) військовослужбовців, осіб вільнонайманого складу, а також колишніх бійців винищувальних батальйонів, взводів і загонів захисту народу та інших осіб, які брали безпосередню участь у бойових операціях по ліквідації диверсійно-терористичних груп та інших незаконних формувань на території колишнього Союзу РСР і стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час виконання службових обов'язків у цих батальйонах, взводах і загонах у період з 22 червня 1941 року по 31 грудня 1954 року;

7) учасників бойових дій на території інших держав, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах;

8) осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час Другої світової війни, та осіб, які у неповнолітньому віці були призвані чи добровільно вступили до лав Радянської Армії і Військово-Морського Флоту під час військових призовів 1941-1945 років і стали особами з інвалідністю внаслідок загального захворювання або захворювання, отриманого під час проходження військової служби чи служби в органах внутрішніх справ, державної безпеки, інших військових формуваннях;

{Частина другу статті 7 доповнено пунктом 8 згідно із Законом № 760-IV від 15.05.2003; в редакції Законів № 1770-IV від 15.06.2004, № 2939-IV від 05.10.2005, № 1439-VI від 03.06.2009}

9) осіб, залучених до складу формувань Цивільної оборони, які стали особами з інвалідністю внаслідок захворювань, пов'язаних з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи;

{Частина другу статті 7 доповнено пунктом 9 згідно із Законом № 1770-IV від 15.06.2004}

10) осіб, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у масових акціях громадського протесту в Україні з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 року за євроінтеграцію та проти режиму Януковича (далі - Революція Гідності), та які звернулися за медичною допомогою у період з 21 листопада 2013 року по 30 квітня 2014 року.

Абзац перший цього пункту не поширюється на працівників міліції, осіб, які проходили службу в правоохоронних органах спеціального призначення, військовослужбовців внутрішніх військ, Збройних Сил України та інших військових формувань, які отримали інвалідність внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних при виконанні службових обов'язків, пов'язаних з подіями Революції Гідності.

Участь осіб, зазначених в абзаці першому цього пункту, у Революції Гідності та отримання ними під час Революції Гідності поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я встановлюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Зв'язок інвалідності з пораненнями, каліцтвом, контузією чи іншим ушкодженням здоров'я, отриманими особами, зазначеними в абзаці першому цього пункту, під час участі у Революції Гідності, встановлюється за результатами медико-соціальної експертизи в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Порядок надання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, визначає Кабінет Міністрів України;

{Частина другу статті 7 доповнено пунктом 10 згідно із Законом № 175-VIII від 10.02.2015}

11) військовослужбовців (резервістів, військовозобов'язаних, добровольців Сил територіальної оборони) Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, військовослужбовців військових прокуратур, осіб рядового та начальницького складу підрозділів оперативного забезпечення зон проведення антитерористичної операції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, поліцейських, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців Міністерства

внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України, особи, які входили до складу добровольчого формування територіальної громади, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України та стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, під час безпосередньої участі у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, під час безпосередньої участі у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, а також працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції, до забезпечення здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, до участі у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України і стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення, під час забезпечення здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпечення здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів;

{Частина другу статті 7 доповнено пунктом 11 згідно із Законом № 291-VIII від 07.04.2015; із змінами, внесеними згідно із Законами № 901-VIII від 23.12.2015, № 965-VIII від 02.02.2016, № 2203-VIII від 14.11.2017, № 2268-VIII від 18.01.2018, № 2443-VIII від 22.05.2018, № 2121-IX від 15.03.2022}

12) осіб, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів;

{Частина другу статті 7 доповнено пунктом 12 згідно із Законом № 291-VIII від 07.04.2015; із змінами, внесеними згідно із Законами № 901-VIII від 23.12.2015, № 2203-VIII від 14.11.2017}

13) осіб, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах її проведення у складі

добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, але в подальшому такі добровольчі формування не були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів, і виконували завдання антитерористичної операції у взаємодії із Збройними Силами України, Міністерством внутрішніх справ України, Національною поліцією, Національною гвардією України та іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами.

Підставою для надання особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, статусу особи з інвалідністю внаслідок війни є (але не виключно):

а) клопотання про надання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни керівника добровольчого формування, до складу якого входила така особа. До клопотання додаються документи, що підтверджують участь особи в антитерористичній операції, або письмові свідчення не менш як двох свідків з числа осіб, які спільно з такою особою брали участь в антитерористичній операції та отримали статус учасника бойових дій, або особи з інвалідністю внаслідок війни, або учасника війни відповідно до цього Закону;

б) довідка керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України, Генерального штабу Збройних Сил України про виконання добровольчими формуваннями завдань антитерористичної операції у взаємодії із Збройними Силами України, Міністерством внутрішніх справ України, Національною поліцією, Національною гвардією України та іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення;

в) довідка медико-соціальної експертної комісії про групу та причину інвалідності;

{Частина другу статті 7 доповнено пунктом 13 згідно із Законом № 291-VIII від 07.04.2015; із змінами, внесеними згідно із Законами № 901-VIII від 23.12.2015, № 2203-VIII від 14.11.2017}

14) осіб, які добровільно забезпечували (або добровільно залучалися до забезпечення) проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях (у тому числі здійснювали волонтерську діяльність) та стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції, перебуваючи безпосередньо в районах та у період її проведення, під час забезпечення здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів;

{Частина другу статті 7 доповнено пунктом 14 згідно із Законом № 291-VIII від 07.04.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2203-VIII від 14.11.2017; в редакції Закону № 2268-VIII від 18.01.2018}

15) осіб, залучених до конфіденційного співробітництва з розвідувальними органами України і які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час виконання своїх завдань на тимчасово окупованій території України, у районі проведення

антитерористичної операції або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, або на інших територіях, де в період виконання цих завдань велися бойові дії;

{Частина другу статті 7 доповнено пунктом 15 згідно із Законом № 912-IX від 17.09.2020}

16) осіб, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, у період дії воєнного стану внаслідок самооборони під час виконання завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану.

{Частина другу статті 7 доповнено пунктом 16 згідно із Законом № 2864-IX від 12.01.2023}

Порядок надання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни особам, зазначеним у пунктах 11-16 частини другої цієї статті, визначається Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 7 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 291-VIII від 07.04.2015; із змінами, внесеними згідно із Законами № 912-IX від 17.09.2020, № 2864-IX від 12.01.2023}

{Стаття 7 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95}

Стаття 8. Учасники війни

Учасниками війни визнаються військовослужбовці, які в період війни проходили військову службу у Збройних Силах колишнього СРСР, трудівники тилу, а також інші особи, передбачені цим Законом.

Стаття 9. Особи, які належать до учасників війни

Учасниками війни вважаються:

1) військовослужбовці, які проходили військову службу у Збройних Силах, військах і органах Міністерства внутрішніх справ, Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР чи в арміях його союзників у період Другої світової війни або навчались у цей період у військових училищах, школах і на курсах;

{Пункт 1 статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2344-IV від 13.01.2005}

2) особи, які в період Другої світової війни працювали в тилу на підприємствах, в установах, організаціях, колгоспах, радгоспах, індивідуальних сільських господарствах, на спорудженні оборонних рубежів, заготівлі палива, продуктів, переганяли худобу, навчались у цей період у ремісничих, залізничних училищах, школах і училищах фабрично-заводського навчання та інших закладах професійно-технічної освіти, на курсах професійної підготовки або під час навчання в школах, вищих і середніх спеціальних навчальних закладах працювали в народному господарстві та на відбудові об'єктів господарського і культурного призначення.

До учасників війни належать також особи, які в період Другої світової війни працювали на територіях, що після 1944 року ввійшли до складу колишнього Союзу РСР, а також громадяни, які за направленням державних органів колишнього Союзу РСР працювали в державах - союзниках СРСР.

{Абзац другого пункту 2 статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1219-IV від 02.10.2003 - набуває чинності з 01.01.2004}

Особам, які народилися до 31 грудня 1932 року включно і з поважних причин не мають можливості подати документи, що підтверджують факт роботи в період війни, статус учасника війни може бути встановлено за поданням відповідних комісій у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Особам, які народилися після 31 грудня 1932 року, статус учасника війни може бути встановлено лише за наявності документів та інших доказів, що незаперечно підтверджують факт роботи в період війни.

Учасниками війни визнаються особи, нагороджені орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Другої світової війни;

{Пункт 2 статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2344-IV від 13.01.2005}

3) члени груп самозахисту об'єктових і аварійних команд місцевої протиповітряної оборони, народного ополчення, що діяли в період Другої світової війни;

4) особи, які в період Другої світової війни перебували у складі армії та флоту як сини, вихованці полків та юнги до досягнення ними повноліття;

{Пункт 5 статті 9 виключено на підставі Закону № 2256-IV від 16.12.2004}

6) працівники, які на контрактній основі направлялися на роботу в держави, де велися бойові дії (включаючи Республіку Афганістан у період з 1 грудня 1979 року по грудень 1989 року), і не входили до складу обмеженого контингенту радянських військ;

7) дружини (чоловіки) військовослужбовців, які працювали за наймом у державах, зазначених у пункті 6 цієї статті, в період ведення бойових дій у них і не входили до складу обмеженого контингенту радянських військ;

8) особи, які в період Другої світової війни відбували покарання в місцях позбавлення волі або перебували в засланні і реабілітовані відповідно до чинного законодавства України та колишнього СРСР;

{Пункт 9 статті 9 виключено на підставі Закону № 2256-IV від 16.12.2004}

10) особи, які в період Другої світової війни добровільно подавали матеріальну, фінансову чи іншу допомогу військовим частинам, госпіталям, партизанським загонам, підпільним групам, іншим формуванням та окремим військовослужбовцям у їх боротьбі проти німецько-фашистських загарбників за умови незаперечного підтвердження цих фактів;

11) особи, які після 9 вересня 1944 року були переселені на територію України з території інших країн;

{Статтю 9 доповнено пунктом 11 згідно із Законом № 1219-IV від 02.10.2003 - набуває чинності з 01.01.2004}

12) особи, які під час оборони міста Севастополя з 30 жовтня 1941 року по 4 липня 1942 року проживали на його території. Доказами перебування на території обложеного Севастополя можуть визнаватися посвідчення "Мешканець обложеного Севастополя 1941-1942 років" і "Юний захисник Севастополя 1941-1942 років", довідки, показання свідків та інші документи, які подаються до комісій, зазначених у абзаці третьому пункту 2 цієї статті;

{Статтю 9 доповнено пунктом 12 згідно із Законом № 2202-IV від 18.11.2004; в редакції Закону № 3505-IV від 23.02.2006}

13) працівники підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у порядку, встановленому законодавством, які залучалися та брали безпосередню участь у забезпеченні здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, у порядку, встановленому законодавством.

{Абзац перший пункту 13 статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2268-VIII від 18.01.2018}

Порядок надання статусу учасника війни особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, категорії таких осіб, терміни їх участі у забезпеченні проведення антитерористичної операції, у забезпеченні здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, а також райони антитерористичної операції визначаються Кабінетом Міністрів України. Райони здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації визначаються відповідно до [Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України"](#).

{Абзац другий пункту 13 статті 9 в редакції Закону № 2268-VIII від 18.01.2018; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2217-IX від 21.04.2022}

{Статтю 9 доповнено пунктом 13 згідно із Законом № 291-VIII від 07.04.2015}

{Стаття 9 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95}

Стаття 10. Сім'ї загиблих (померлих) ветеранів війни

До сімей загиблих (померлих) ветеранів війни належать:

1) сім'ї осіб, зазначених у [статтях 6 і 7](#) цього Закону, які загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час захисту Батьківщини або виконання інших обов'язків військової служби (службових обов'язків), а також внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті або одержаного в період проходження військової служби (у тому числі на території інших держав) під час воєнних дій та конфліктів;

сім'ї військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу, які призивалися на збори військовозобов'язаних Міністерства оборони, органів внутрішніх справ і державної безпеки колишнього Союзу РСР і загинули (померли) під час виконання завдань по охороні громадського порядку при надзвичайних ситуаціях, пов'язаних з антигромадськими проявами;

сім'ї загиблих під час Другої світової війни осіб із числа особового складу груп самозахисту об'єктових та аварійних команд місцевої протиповітряної оборони, а також сім'ї загиблих внаслідок бойових дій працівників госпіталів, лікарень та інших медичних закладів;

сім'ї осіб, які загинули або померли внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у Революції Гідності, а також сім'ї осіб, яким посмертно присвоєно звання Герой України за громадянську мужність, патріотизм, героїчне відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, самовіддане служіння Українському народові, виявлені під час Революції Гідності.

Дія абзацу четвертого цього пункту не поширюється на сім'ї працівників міліції, осіб, які проходили службу в правоохоронних органах спеціального призначення, військовослужбовців внутрішніх військ, Збройних Сил України та інших військових формувань, які загинули або померли внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних при виконанні службових обов'язків, пов'язаних з подіями Революції Гідності.

До членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, зазначених у цій статті, належать:

батьки;

один з подружжя, який не одружився вдруге, незалежно від того, виплачується йому пенсія чи ні;

діти, які не мають (і не мали) своїх сімей;

діти, які мають свої сім'ї, але стали особами з інвалідністю до досягнення повноліття;

діти, обоє з батьків яких загинули або пропали безвісти;

утриманці загиблого (померлого), яким у зв'язку з цим виплачується пенсія;

2) дружина (чоловік) померлих осіб з інвалідністю внаслідок Другої світової війни, а також дружина (чоловік) померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя особами з інвалідністю від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге.

На дружин (чоловіків) померлих осіб з інвалідністю внаслідок війни, учасників бойових дій, партизанів, підпільників і учасників війни, нагороджених орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу, визнаних за життя особами з інвалідністю, чинність цієї статті поширюється незалежно від часу смерті особи з інвалідністю;

3) дружина (чоловік), які не одружилися вдруге, батьки, неповнолітні діти померлих учасників бойових дій, партизанів, підпільників, військовослужбовців та учасників війни, які проходили службу у військових підрозділах, частинах, штабах і установах, що входили до складу діючої армії в період Другої світової війни та війни 1938-1939 років з імперіалістичною Японією, нагороджених за бойові дії державними нагородами та орденами і медалями колишнього Союзу РСР (крім ювілейних);

4) діти померлих учасників бойових дій, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, до закінчення цих закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років.

{Стаття 10 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законами № 2344-IV від 13.01.2005, № 2458-IV від 03.03.2005, № 3174-IV від 01.12.2005, № 880-VI від 15.01.2009, № 1538-VII від 19.06.2014, № 291-VIII від 07.04.2015, № 715-VIII від 06.10.2015, № 901-VIII від 23.12.2015, № 965-VIII від 02.02.2016, № 2203-VIII від 14.11.2017,

№ 2249-VIII від 19.12.2017, № 2268-VIII від 18.01.2018, № 2443-VIII від 22.05.2018, № 2745-VIII від 06.06.2019; в редакції Закону № 2121-IX від 15.03.2022}

Стаття 10¹. Сім'ї загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України

До сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України належать:

1) сім'ї осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України, поліцейських, які загинули або померли внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час участі в антитерористичній операції, захищаючи незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України;

2) сім'ї осіб, які добровільно забезпечували (або добровільно залучалися до забезпечення) проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України (у тому числі здійснювали волонтерську діяльність), та загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції, перебуваючи безпосередньо в районах та у період її проведення, під час забезпечення здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, під час безпосередньої участі у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України (у тому числі здійснення волонтерської діяльності), перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів;

{Пункт 2 частини першої статті 10¹ в редакції Закону № 2864-IX від 12.01.2023}

3) сім'ї осіб, які, перебуваючи у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, за умови що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів;

4) сім'ї осіб, які, перебуваючи у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету, територіальної цілісності України, але в подальшому такі добровольчі формування не були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів, загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час виконання такими добровольчими формуваннями завдань антитерористичної операції у взаємодії із Збройними Силами України, Міністерством внутрішніх справ України, Національною гвардією України та іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення;

5) сім'ї військовослужбовців (резервістів, військовозобов'язаних, добровольців Сил територіальної оборони) Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, військовослужбовців військових прокуратур, осіб рядового та начальницького складу підрозділів оперативного забезпечення зон проведення антитерористичної операції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, поліцейських, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України, особи, які входили до складу добровольчого формування територіальної громади, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, під час безпосередньої участі у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, у забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, під час безпосередньої участі у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, а також сім'ї працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції, забезпечення здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, до здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, та загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення, забезпечення здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів;

б) сім'ї осіб, які загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України.

{Частина першу статті 10¹ доповнено пунктом 6 згідно із Законом № 2864-IX від 12.01.2023}

Порядок надання статусу члена сім'ї загиблого (померлого) Захисника чи Захисниці України визначається Кабінетом Міністрів України.

Підставою для надання особам, зазначеним в абзаці п'ятому цієї статті, статусу сім'ї загиблого (померлого) Захисника чи Захисниці України є (але не виключно):

а) клопотання про надання статусу сім'ї загиблого (померлого) Захисника чи Захисниці України керівника добровольчого формування, до складу якого входила особа, яка загинула (пропала безвісти) чи померла. До клопотання додаються документи або письмові свідчення не менш як двох свідків з числа осіб, які спільно з такою особою брали участь в антитерористичній операції та отримали статус учасника бойових дій, або особи з інвалідністю внаслідок війни, або учасника війни відповідно до цього Закону, що підтверджують участь загиблої (пропалої безвісти), померлої особи в антитерористичній операції;

б) витяг з наказу керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України, Генерального штабу Збройних Сил України про виконання добровольчими формуваннями завдань антитерористичної операції у взаємодії із Збройними Силами України, Міністерством внутрішніх справ України, Національною гвардією України та іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення;

в) висновок судово-медичної експертизи.

До членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, зазначених у цій статті, належать:

батьки;

один із подружжя, який не одружився вдруге, незалежно від того, виплачується йому пенсія чи ні;

діти, які не мають (і не мали) своїх сімей;

діти, які мають свої сім'ї, але стали особами з інвалідністю до досягнення повноліття;

діти, обоє з батьків яких загинули або пропали безвісти;

утриманці загиблого (померлого), яким у зв'язку з цим виплачується пенсія.

{Закон доповнено статтею 10¹ згідно із Законом № 2121-IX від 15.03.2022}

Стаття 11. Особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною

Особами, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, вважаються особи, нагороджені орденом Героїв Небесної Сотні, Герої Радянського Союзу, повні кавалери ордена Слави, особи, нагороджені чотирма і більше медалями "За відвагу", а також Герої Соціалістичної Праці, удостоєні цього звання за працю в період Другої світової війни.

Особами, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, вважаються також особи, які брали безпосередню участь у захисті суверенітету та територіальної цілісності України та яким, починаючи з 2014 року, присвоєно звання Герой України з врученням ордена "Золота Зірка", яких, починаючи з 2014 року, нагороджено орденом Богдана Хмельницького трьох ступенів, "За мужність" трьох ступенів, княгині Ольги трьох ступенів.

{Статтю 11 доповнено частиною другою згідно із Законом № 2121-IX від 15.03.2022; в редакції Закону № 2454-IX від 27.07.2022}

{Стаття 11 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1661-VII від 02.09.2014}

Розділ III

ПІЛЬГИ ВЕТЕРАНАМ ВІЙНИ ТА ГАРАНТІЇ ЇХ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Стаття 12. Пільги учасникам бойових дій та особам, прирівняним до них

Учасникам бойових дій (статті 5, 6) надаються такі пільги:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;

{Пункт 1 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2344-IV від 13.01.2005}

2) першочергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);

3) *{Дію пункту 3 частини першої статті 12 зупинено на 2023 рік згідно із Законом № 2710-IX від 03.11.2022}* безплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 3 частини першої статті 12 в редакції Закону № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008}

4) 75-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);

{Пункт 4 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону № 52-IV від 04.07.2002}

5) 75-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленням балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

{Абзац перший пункту 5 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2878-IV від 08.09.2005}

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацевдатних осіб, надається 75-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю);

{Пункт 5 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону № 52-IV від 04.07.2002}

6) 75-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання за наявності посвідчення встановленого зразка, а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду - також електронного квитка, який видається на безоплатній основі;

{Пункт 7 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону № 2344-IV від 13.01.2005; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1812-VIII від 17.01.2017}

8) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;

{Пункт 8 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

9) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;

10) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;

11) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

12) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки із збереженням заробітної плати строком 14 календарних днів на рік;

{Пункт 12 статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 426-VIII від 14.05.2015}

13) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємства, установи, організації;

14) першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом.

Учасники бойових дій, які дістали поранення, контузію або каліцтво під час участі в бойових діях чи при виконанні обов'язків військової служби, забезпечуються жилою площею, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій, - протягом двох років з дня взяття на квартирний облік;

{Абзац другий пункту 14 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону № 5462-VI від 16.10.2012}

15) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і підвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 15 частини першої статті 12 в редакції Закону № 2344-IV від 13.01.2005}

16) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків;

17) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, незалежно від наявності залізничного сполучення, або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;

18) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

{Пункт 18 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону № 2756-VI від 02.12.2010}

19) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів - додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів;

20) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

21) позачергове обслуговування закладами та установами, що надають соціальні послуги з догляду. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цим ветераном війни, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством;

{Пункт 21 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2671-VIII від 17.01.2019}

22) учасникам бойових дій на території інших держав надається переважне право на вступ до закладів вищої, фахової передвищої освіти, право на позаконкурсний вступ до закладів професійної (професійно-технічної) освіти і на курси для одержання відповідних професій.

{Пункт 22 частини першої статті 12 в редакції Закону № 2745-VIII від 06.06.2019}

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені **пунктами 4-6** цієї статті, надаються учасникам бойових дій та членам їх сімей, що проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

{Частина друга статті 12 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95}

Площа житла, на яку нараховується 75-процентна знижка плати, передбачена **пунктами 4 і 5 частини першої** цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. Якщо в складі сім'ї є особи, які мають право на знижку плати в розмірі, меншому ніж 75 процентів, спочатку обчислюється в максимально можливому розмірі 75-процентна відповідна знижка плати.

{Статтю 12 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 52-IV від 04.07.2002}

Учасникам бойових дій пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються в розмірі 25 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

{Частина статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законами № 458/95-ВР від 23.11.95, № 488/95-ВР від 22.12.95, № 2212-IV від 18.11.2004; в редакції Закону № 2939-IV від 05.10.2005}

Щороку до Дня Незалежності України учасникам бойових дій виплачується разова грошова виплата у порядку та розмірах, визначених Кабінетом Міністрів України в межах відповідних бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

{Статтю 12 доповнено частиною згідно із Законом № 367-XIV від 25.12.98; в редакції Закону № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008; в редакції Закону № 2983-IX від 20.03.2023}

{Щодо дії частини п'ятої статті 12 додатково див. Закони № 3235-IV від 20.12.2005, № 489-V від 19.12.2006, Рішення Конституційного Суду № 6-рп/2007 від 09.07.2007}

Учасникам бойових дій у період Другої світової війни, яким виповнилося 85 років і більше, надаються пільги, передбачені **статтею 13** цього Закону для осіб з інвалідністю внаслідок війни I групи.

{Статтю 12 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 5279-VI від 18.09.2012; із змінами, внесеними згідно із Законом № 285-VII від 21.05.2013}

Держава забезпечує учасникам бойових дій та їх дітям, у тому числі дітям, які навчаються за денною формою навчання у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, - до закінчення такими дітьми закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, державну цільову підтримку для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти у державних та комунальних закладах освіти.

{Статтю 12 доповнено частиною сьомою згідно із Законом № 425-VIII від 14.05.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2300-VIII від 27.02.2018; в редакції № 2745-VIII від 06.06.2019}

Державна цільова підтримка для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти надається у вигляді:

{Абзац перший частини восьмої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2745-VIII від 06.06.2019}

повної або часткової оплати навчання за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;

пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти;

соціальної стипендії;

безоплатного забезпечення підручниками;

безоплатного доступу до мережі Інтернет, систем баз даних в закладах освіти;

{Абзац шостий частини восьмої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2745-VIII від 06.06.2019}

безоплатного проживання в гуртожитку;

інших заходів, затверджених Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 12 доповнено частиною восьмою згідно із Законом № 425-VIII від 14.05.2015}

Порядок та умови надання державної цільової підтримки для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти зазначеним категоріям громадян визначаються Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 12 доповнено частиною дев'ятою згідно із Законом № 425-VIII від 14.05.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2745-VIII від 06.06.2019}

Надання пільг, передбачених **пунктом 13** частини першої цієї статті, відбувається з урахуванням особливостей, визначених законом для окремих категорій працівників.

{Статтю 12 доповнено частиною десятою згідно із Законом № 113-IX від 19.09.2019}

{Стаття 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

Стаття 13. Пільги особам з інвалідністю внаслідок війни

Особам з інвалідністю внаслідок війни та прирівняним до них особам (**стаття 7**) надаються такі пільги:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;

{Пункт 1 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2344-IV від 13.01.2005}

2) позачергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів), безплатне забезпечення іншими протезами і протезно-ортопедичними виробами;

3) *{Дію пункту 3 частини першої статті 13 зупинено на 2023 рік згідно із Законом № 2710-IX від 03.11.2022}* безплатне позачергове щорічне забезпечення санаторно-курортним лікуванням з компенсацією вартості проїзду до санаторно-курортного закладу і назад.

Особи з інвалідністю внаслідок війни з числа осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час Другої світової війни, безплатно забезпечуються санаторно-курортним лікуванням першочергово із числа позачерговиків.

Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації визначаються Кабінетом Міністрів України.

Особи з інвалідністю внаслідок війни забезпечуються путівками відповідно Міністерством оборони України, Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах охорони здоров'я, соціального захисту населення, захисту державного кордону, та іншими органами за місцем перебування особи з інвалідністю на обліку або за місцем її роботи.

{Абзац четвертий пункту 3 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

За бажанням осіб з інвалідністю замість путівки на санаторно-курортне лікування вони можуть один раз на два роки одержувати грошову компенсацію: особи з інвалідністю внаслідок війни I-II груп - у розмірі середньої вартості путівки, особи з інвалідністю внаслідок війни III групи - у розмірі 75 процентів середньої вартості путівки. Грошова компенсація надається незалежно від наявності медичного висновку про необхідність санаторно-курортного лікування або медичних протипоказань;

{Пункт 3 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами № 488/95-ВР від 22.12.95, № 662-IV від 03.04.2003, № 2344-IV від 13.01.2005, № 107-VI від 28.12.2007, № 5462-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 284-VII від 21.05.2013}

4) 100-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);

{Пункт 4 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону № 52-IV від 04.07.2002}

5) 100-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

{Абзац перший пункту 5 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2878-IV від 08.09.2005}

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається 100-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю);

{Пункт 5 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону № 52-IV від 04.07.2002}

6) 100-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у

тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання за наявності посвідчення встановленого зразка, а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду - також електронного квитка, який видається на безоплатній основі. Це право поширюється і на особу, яка супроводжує особу з інвалідністю I групи;

{Пункт 7 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону № 2344-IV від 13.01.2005; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1812-VIII від 17.01.2017}

8) позачерговий безплатний капітальний ремонт власних жилих будинків і квартир та першочерговий поточний ремонт жилих будинків і квартир у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 8 частини першої статті 13 в редакції Закону № 186-V від 21.09.2006}

9) позачергове обслуговування амбулаторно-поліклінічними закладами, а також позачергова госпіталізація.

Ліквідація госпіталів для осіб з інвалідністю внаслідок війни здійснюється лише за погодженням з Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 9 частини першої статті 13 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017}

10) позачергове безплатне встановлення квартирних телефонів і позачергове користування всіма послугами зв'язку. Абонементна плата за користування квартирним телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів, а для осіб з інвалідністю внаслідок Другої світової війни зі 100-процентною знижкою від затверджених тарифів;

{Пункт 10 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами № 3505-IV від 23.02.2006, № 818-V від 22.03.2007, № 2249-VIII від 19.12.2017}

11) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;

{Пункт 11 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

12) право на щорічне медичне обстеження і диспансеризацію із залученням необхідних спеціалістів;

12¹) медична допомога в закладах охорони здоров'я Міністерства оборони України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Міністерства внутрішніх справ України, інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, особам, визначеним пунктами 7, 11-14 частини другої статті 7 цього Закону, без оплати такої допомоги з боку її отримувача та у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

{Частина першу статті 13 доповнено пунктом 12¹ згідно із Законом № 431-IX від 20.12.2019}

13) позачергове працевлаштування за спеціальністю відповідно до підготовки та висновків медико-соціальної експертизи.

Праця осіб з інвалідністю внаслідок війни регулюється відповідними нормами законодавства України про працю і соціальний захист осіб з інвалідністю;

14) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємств, установ, організацій;

15) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності працюючим особам з інвалідністю внаслідок війни в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

16) виплата працюючим особам з інвалідністю допомоги по тимчасовій непрацездатності до 4 місяців підряд або до 5 місяців протягом календарного року, а також допомоги по державному соціальному страхуванню за весь період перебування в санаторії з урахуванням проїзду туди і назад у разі, коли для лікування не вистачає щорічної і додаткової відпусток;

17) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки із збереженням заробітної плати строком 14 календарних днів на рік;

{Пункт 17 статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 426-VIII від 14.05.2015}

18) позачергове забезпечення житлом осіб, які потребують поліпшення житлових умов, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій. Особи, зазначені в цій статті, забезпечуються жилою площею протягом двох років з дня взяття на квартирний облік, а особи з інвалідністю I групи з числа учасників бойових дій на території інших країн - протягом року.

{Абзац перший пункту 18 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами № 488/95-ВР від 22.12.95, № 5462-VI від 16.10.2012}

Органи виконавчої влади, виконавчі комітети місцевих рад зобов'язані подавати допомогу особам з інвалідністю внаслідок війни у будівництві індивідуальних жилих будинків. Земельні ділянки для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва відводяться зазначеним особам у першочерговому порядку;

{Абзац другий пункту 18 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами № 488/95-ВР від 22.12.95, № 5462-VI від 16.10.2012}

{Пункт 18 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

19) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і підвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 19 частини першої статті 13 в редакції Закону № 2344-IV від 13.01.2005}

20) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних

засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків. Гаражі, стоянки для транспортних засобів осіб з інвалідністю внаслідок війни, які мають медичні показання на забезпечення транспортом, як правило, споруджуються поблизу будинків;

21) особам з інвалідністю I і II груп надається право безплатного проїзду один раз на рік (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, а особам, які супроводжують осіб з інвалідністю I групи (не більше одного супроводжувачого), - 50-процентна знижка вартості проїзду один раз на рік (туди і назад) зазначеними видами транспорту.

{Абзац перший пункту 21 частини першої статті 13 в редакції Закону № 2010-IV від 10.09.2004}

Особам з інвалідністю III групи надається право безплатного проїзду один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом незалежно від наявності залізничного сполучення або проїзду один раз на рік (туди і назад) зазначеними видами транспорту з 50-процентною знижкою вартості проїзду.

{Пункт 21 частини першої статті 13 доповнено абзацом другим згідно з Законом № 2010-IV від 10.09.2004}

Особам з інвалідністю внаслідок війни та особам, які супроводжують у поїздках осіб з інвалідністю I групи (не більше одного супроводжувачого), надається право користування міжміським транспортом зазначених видів у період з 1 жовтня по 15 травня з 50-процентною знижкою вартості проїзду без обмеження кількості поїздок;

{Пункт 21 частини першої статті 13 доповнено абзацом згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

22) позачергове безоплатне забезпечення автомобілем (за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем) на термін експлуатації до десяти років (з наступною заміною на новий), виплата компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Особи з інвалідністю внаслідок війни з числа осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час Другої світової війни, за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем, безоплатно забезпечуються автомобілем першочергово із числа позачерговиків у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 22 частини першої статті 13 в редакції Законів № 488/95-ВР від 22.12.95, № 2344-IV від 13.01.2005, № 1760-VI від 15.12.2009, № 2171-VI від 11.05.2010}

23) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

{Пункт 23 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами № 608/96-ВР від 17.12.96, № 498/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону № 2756-VI від 02.12.2010}

24) звільнення від орендної плати за нежилі приміщення, що оренднуються особами з інвалідністю внаслідок війни під гаражі для спеціальних засобів пересування (автомобілів, мотоколясок, велоколясок тощо) та безплатне надання для цих засобів гаражів-стоянок незалежно від їх форми власності;

{Пункт 24 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

25) позачергове обслуговування закладами та установами, що надають соціальні послуги з догляду. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цією особою з інвалідністю, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством;

{Пункт 25 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2249-VIII від 19.12.2017, № 2671-VIII від 17.01.2019}

26) позачергове обслуговування підприємствами, установами, організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

27) право на позачергове забезпечення продовольчими товарами поліпшеного асортименту та промисловими товарами підвищеного попиту згідно з переліком та нормами, що встановлюються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

{Абзац перший пункту 27 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

Для продажу цих товарів створюються спеціалізовані салони-магазини, секції, відділи та інші види пільгового торговельного обслуговування. Продаж товарів здійснюється за соціально доступними цінами за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України.

Магазини, секції, відділи та інші торговельні підприємства, що обслуговують осіб з інвалідністю та ветеранів війни, звільняються від сплати податку на добавлену вартість;

{Частину першу статті 13 доповнено пунктом 27 згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

28) право на державну цільову підтримку для здобуття ними та їх дітьми професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти у державних та комунальних закладах освіти, передбачену [статтею 12](#) цього Закону для учасників бойових дій та їх дітей.

{Частину першу статті 13 доповнено пунктом 28 згідно із Законом № 2300-VIII від 27.02.2018; в редакції Закону № 2745-VIII від 06.06.2019}

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені [пунктами 4-6](#) цієї статті, надаються особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей, які проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

{Частина друга статті 13 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95}

Площа житла, на яку нараховується 100-процентна знижка плати, передбачена [пунктами 4 і 5](#) частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. Якщо в складі сім'ї є особи, які мають право на знижку плати в розмірі, меншому ніж 100 процентів, спочатку обчислюється в максимально можливому розмірі 100-процентна відповідна знижка плати.

{Статтю 13 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 52-IV від 04.07.2002}

Особам з інвалідністю внаслідок війни пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються: особам з інвалідністю I групи - у розмірі 50 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, II групи - 40 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, III групи - 30 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

{Частина статті 13 в редакції Закону № 458/95-ВР від 23.11.95; із змінами, внесеними згідно із Законами № 488/95-ВР від 22.12.95, № 2212-IV від 18.11.2004; в редакції Закону № 2939-IV від 05.10.2005}

Щороку до Дня Незалежності України особам з інвалідністю внаслідок війни виплачується разова грошова виплата у порядку та розмірах, визначених Кабінетом Міністрів України в межах відповідних бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

{Статтю 13 доповнено частиною згідно із Законом № 367-XIV від 25.12.98; в редакції Закону № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008; в редакції Закону № 2983-IX від 20.03.2023}

{Щодо дії частини п'ятої статті 13 додатково див. Закони № 3235-IV від 20.12.2005, № 489-V від 19.12.2006, Рішення Конституційного Суду № 6-рп/2007 від 09.07.2007}

Особам з інвалідністю внаслідок війни II і III груп з числа учасників бойових дій у період Другої світової війни, яким виповнилося 85 років і більше, надаються пільги, передбачені цією статтею для осіб з інвалідністю внаслідок війни I групи.

{Статтю 13 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 5279-VI від 18.09.2012; із змінами, внесеними згідно із Законом № 285-VII від 21.05.2013}

Особам, зазначеним у **пунктах 11-16** частини другої статті 7 цього Закону, за рахунок коштів державного бюджету призначається і виплачується одноразова грошова допомога у зв'язку з встановленням інвалідності у розмірі, визначеному **підпунктом "б"** пункту 1 статті 16² Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей". Якщо особа у зв'язку з встановленням інвалідності одночасно має право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої цією частиною, та одноразової грошової допомоги відповідно до інших законів України, виплата грошових сум здійснюється за однією з підстав за вибором такої особи. **Порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги** визначається Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 13 доповнено частиною сьомою згідно із Законом № 735-VIII від 03.11.2015; із змінами, внесеними згідно із Законами № 912-IX від 17.09.2020, № 2864-IX від 12.01.2023}

Стаття 14. Пільги для учасників війни

Учасникам війни (**статті 8, 9**) надаються такі пільги:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;

{Пункт 1 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2344-IV від 13.01.2005}

2) безплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);

3) *{Дію пункту 3 частини першої статті 14 зупинено на 2023 рік згідно із Законом № 2710-IX від 03.11.2022}* безплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 3 частини першої статті 14 в редакції Закону № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-пр/2008 від 22.05.2008}

4) 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);

{Пункт 4 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону № 52-IV від 04.07.2002}

5) 50-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленням балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

{Абзац перший пункту 5 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2878-IV від 08.09.2005}

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається 50-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю);

{Пункт 5 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону № 52-IV від 04.07.2002}

6) 50-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

{Пункт 7 частини першої статті 14 виключено на підставі Закону № 76-VIII від 28.12.2014 - щодо набрання чинності норм зазначеного Закону див. "Прикінцеві положення"}

8) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;

{Пункт 8 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

9) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;

10) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;

11) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

12) використання чергової відпустки у зручний для них час; одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;

13) першочергове забезпечення жилию площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом;

14) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і підвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 14 частини першої статті 14 в редакції Закону № 2344-IV від 13.01.2005}

15) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків, технічне обслуговування та забезпечення стоянками транспортних засобів;

{Пункт 16 частини першої статті 14 виключено на підставі Закону № 76-VIII від 28.12.2014 - щодо набрання чинності норм зазначеного Закону див. "Трикінцеві положення"}

17) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

{Пункт 17 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону № 2756-VI від 02.12.2010}

18) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів - додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів.

Порядок користування послугами та оплати за встановлення квартирних телефонів визначається Кабінетом Міністрів України;

19) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

20) позачергове обслуговування закладами та установами, що надають соціальні послуги з догляду. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за учасником війни, в порядку і розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

{Пункт 20 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2671-VIII від 17.01.2019}

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються учасникам війни та членам їх сімей, що проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

{Частина друга статті 14 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95}

Площа житла, на яку нараховується 50-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати.

{Статтю 14 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 52-IV від 04.07.2002}

Учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Другої світової війни, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 15 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, іншим учасникам війни - на 10 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

{Частина статті 14 в редакції Законів № 458/95-ВР від 23.11.95, № 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2212-IV від 18.11.2004; в редакції Закону № 2939-IV від 05.10.2005}

Щороку до Дня Незалежності України учасникам війни виплачується разова грошова виплата у порядку та розмірах, визначених Кабінетом Міністрів України в межах відповідних бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

{Статтю 14 доповнено частиною згідно із Законом № 367-XIV від 25.12.98; в редакції Закону № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008; в редакції Закону № 2983-IX від 20.03.2023}

{Щодо дії частини п'ятої статті 14 додатково див. Закони № 3235-IV від 20.12.2005, № 489-V від 19.12.2006, Рішення Конституційного Суду № 6-рп/2007 від 09.07.2007}

{Частина шоста статті 14 визнано такою, що не відповідає Конституції (є неконституційною) згідно з Рішенням Конституційного Суду № 12-р/2018 від 18.12.2018} Установити, що пільги, передбачені пунктами 1, 2, 4, 5, 6 та 18 частини першої цієї статті, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 14 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 76-VIII від 28.12.2014 - щодо набрання чинності норм зазначеного Закону див. "Прикінцеві положення"}

Стаття 15. Пільги сім'ям загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України

{Назва статті 15 в редакції Закону № 2121-IX від 15.03.2022}

Сім'ям загиблих (померлих) ветеранів війни (стаття 10) та сім'ям загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України (стаття 10¹) надаються такі пільги:

{Абзац перший частини першої статті 15 в редакції Закону № 2121-IX від 15.03.2022}

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;

{Пункт 1 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2344-IV від 13.01.2005}

2) безплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);

3) *{Дію пункту 3 частини першої статті 15 зупинено на 2023 рік згідно із Законом № 2710-IX від 03.11.2022}* безплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 3 частини першої статті 15 в редакції Закону № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008}

4) 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);

{Пункт 4 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону № 52-IV від 04.07.2002}

5) 50-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

{Абзац перший пункту 5 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2878-IV від 08.09.2005}

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацевдатних осіб, надається 50-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю);

{Пункт 5 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону № 52-IV від 04.07.2002}

6) 50-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

{Пункт 7 частини першої статті 15 виключено на підставі Закону № 76-VIII від 28.12.2014 - щодо набрання чинності норм зазначеного Закону див. "Прикінцеві положення"}

8) позачерговий безплатний капітальний ремонт власних жилих будинків і квартир; першочерговий поточний ремонт жилих будинків і квартир;

9) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;

{Пункт 9 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

10) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;

11) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;

12) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

13) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час; одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;

14) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування в разі ліквідації підприємства, установи, організації;

15) позачергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій. Особи, зазначені в цій статті, забезпечуються жилою площею протягом двох років з дня взяття на квартирний облік.

{Абзац перший пункту 15 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законами № 488/95-ВР від 22.12.95, № 5462-VI від 16.10.2012}

Органи виконавчої влади, виконавчі комітети місцевих рад зобов'язані подавати допомогу особам з інвалідністю внаслідок війни і сім'ям загиблих військовослужбовців у будівництві індивідуальних жилих будинків. Земельні ділянки для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва відводяться зазначеним особам у першочерговому порядку;

{Абзац другий пункту 15 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законами № 488/95-ВР від 22.12.95, № 5462-VI від 16.10.2012}

{Пункт 15 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

16) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 16 частини першої статті 15 в редакції Закону № 2344-IV від 13.01.2005}

17) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, до садівницьких

товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків, технічне обслуговування та забезпечення стоянками транспортних засобів;

{Пункт 18 частини першої статті 15 виключено на підставі Закону № 76-VIII від 28.12.2014 - щодо набрання чинності норм зазначеного Закону див. "Прикінцеві положення"}

19) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

{Пункт 19 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону № 2756-VI від 02.12.2010}

20) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів - додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів.

Порядок користування послугами зв'язку та оплати за встановлення квартирних телефонів визначається Кабінетом Міністрів України;

21) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

22) позачергове обслуговування закладами та установами, що надають соціальні послуги з догляду. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за ветераном війни, в порядку і розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 22 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2671-VIII від 17.01.2019}

23) вступ поза конкурсом до державних та комунальних закладів вищої та фахової передвищої освіти на спеціальності, підготовка за якими здійснюється за рахунок коштів відповідно державного та місцевих бюджетів.

{Частина першу статті 15 доповнено пунктом 23 згідно із Законом № 944-XIV від 14.07.99; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2745-VIII від 06.06.2019}

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються сім'ям загиблих (померлих) ветеранів війни, сім'ям загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України та членам їх сімей, які проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

{Частина друга статті 15 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2121-IX від 15.03.2022}

Площа житла, на яку нараховується 50-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати.

{Статтю 15 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 52-IV від 04.07.2002}

Членам сімей, зазначеним у **пункті 1** статті 10, **статті 10¹** цього Закону, а також дружинам (чоловікам) померлих осіб з інвалідністю внаслідок Другої світової війни, які не одружилися вдруге, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 25 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. Дружинам (чоловікам) померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя особами з інвалідністю від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 10 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

{Частина статті 15 в редакції Законів № 458/95-ВР від 23.11.95, № 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2212-IV від 18.11.2004; в редакції Закону № 2939-IV від 05.10.2005; із змінами, внесеними згідно із Законами № 2249-VIII від 19.12.2017, № 2121-IX від 15.03.2022}

Щороку до Дня Незалежності України членам сімей, зазначеним у **пункті 1** статті 10, **статті 10¹** цього Закону, а також дружинам (чоловікам) померлих осіб з інвалідністю внаслідок війни, які не одружилися вдруге, та дружинам (чоловікам) померлих учасників бойових дій, учасників війни, визнаних за життя особами з інвалідністю від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге, виплачується разова грошова виплата у порядку та розмірах, визначених Кабінетом Міністрів України в межах відповідних бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

{Статтю 15 доповнено частиною згідно із Законом № 367-XIV від 25.12.98; в редакції Закону № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2121-IX від 15.03.2022; в редакції Закону № 2983-IX від 20.03.2023}

{Щодо дії частини п'ятої статті 15 додатково див. Закони № 3235-IV від 20.12.2005, № 489-V від 19.12.2006, Рішення Конституційного Суду № 6-рп/2007 від 09.07.2007}

Пільга щодо вступу до закладів вищої та фахової передвищої освіти, передбачена **пунктом 23** цієї статті, надається зазначеним у **пункті 1** статті 10 цього Закону дітям учасників бойових дій на території інших держав, які загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час воєнних дій та конфліктів на території інших держав, а також внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на території інших держав під час цих дій та конфліктів.

{Статтю 15 доповнено частиною згідно із Законом № 944-XIV від 14.07.99; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2745-VIII від 06.06.2019}

Членам сімей осіб, зазначених у **пунктах 1-6** частини першої статті 10¹ цього Закону, за рахунок коштів державного бюджету призначається і виплачується одноразова грошова допомога у зв'язку із загибеллю (смертю) члена сім'ї у розмірі, визначеному **підпунктом "а"** пункту 1 статті 16² Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей". Якщо особа у зв'язку із загибеллю (смертю) члена сім'ї одночасно має право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої цією частиною, та одноразової грошової допомоги відповідно до інших законів України, виплата грошових сум здійснюється за однією з підстав за вибором такої особи. **Порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги** визначається Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 15 доповнено новою частиною згідно із Законом № 735-VIII від 03.11.2015; із змінами, внесеними згідно із Законами № 2121-IX від 15.03.2022, № 2864-IX від 12.01.2023}

{Частину восьму статті 15 виключено на підставі Закону № 2014-VIII від 13.04.2017}

{Частину дев'яту статті 15 виключено на підставі Закону № 2014-VIII від 13.04.2017}

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, у підпорядкуванні яких перебувають державні і комунальні заклади дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) чи фахової передвищої освіти, забезпечують безкоштовним харчуванням дітей, на яких поширюється чинність цього Закону.

{Статтю 15 доповнено частиною десятою згідно із Законом № 978-IX від 05.11.2020}

Стаття 15¹. Інші виплати учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни, учасникам війни, сім'ям загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною

Особам, які мають право на отримання підвищення та/або надбавки до пенсії або щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, відповідно до цього Закону та щомісячної грошової виплати, передбаченої **Законом України "Про щомісячну грошову виплату деяким категоріям громадян"**, виплата проводиться за однією з підстав за вибором особи.

{Закон доповнено статтею 15¹ згідно із Законом № 2454-IX від 27.07.2022}

Стаття 16. Пільги для осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною

Особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною (**стаття 11**) надаються такі пільги:

1) надбавки до пенсій або щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, які вони отримують, у розмірі 70 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, щорічна разова грошова виплата до Дня Незалежності України, яка виплачується у порядку та розмірах, визначених Кабінетом Міністрів України в межах відповідних бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України;

{Пункт 1 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законами № 458/95-ВР від 23.11.95, № 488/95-ВР від 22.12.95, № 367-XIV від 25.12.98, № 2212-IV від 18.11.2004; в редакції Закону № 2939-IV від 05.10.2005; із змінами, внесеними згідно із Законом № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008; в редакції Закону № 2983-IX від 20.03.2023}

2) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

{Пункт 2 частини першої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законами № 608/96-ВР від 17.12.96, № 498/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону № 2756-VI від 02.12.2010}

3) першочергове безплатне особисте і безплатне членів сім'ї (дружини (чоловіка) і дітей віком до 18 років) обслуговування в амбулаторно-поліклінічних закладах усіх типів та видів, позачергова безплатна особиста і безплатна членів сім'ї (дружини (чоловіка) і дітей віком до 18 років) госпіталізація і лікування у стаціонарах, госпіталах, лікарнях, а також збереження безплатного обслуговування зазначених осіб у поліклініках та інших медичних закладах, до

яких вони були прикріплені у період роботи до виходу на пенсію. Зазначені пільги зберігаються за одним із подружжя, що пережило, і дітьми віком до 18 років;

4) першочергове безплатне забезпечення ліками, лікарськими засобами, імунобіологічними препаратами та виробами медичного призначення, що придбані за рецептами лікаря, доставка за його висновком ліків додому;

{Пункт 4 частини першої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2344-IV від 13.01.2005}

5) безплатне виготовлення і ремонт зубних протезів (крім виготовлених з дорогоцінних металів);

6) *{Дію пункту 6 частини першої статті 16 зупинено на 2023 рік згідно із Законом № 2710-IX від 03.11.2022}* безплатне першочергове забезпечення санаторно-курортним лікуванням. Порядок надання путівок визначаються Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 6 статті 16 в редакції Закону № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008; пункт 6 частини першої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 76-VIII від 28.12.2014 - щодо набрання чинності норм зазначеного Закону див. "Прикінцеві положення"}

7) звільнення передбачених цією статтею осіб і членів їх сімей, які проживають разом з ними, від квартирної плати незалежно від форми власності житлового фонду, від оплати комунальних послуг (водопостачання, каналізація, газ, електроенергія, гаряче водопостачання, центральне опалення, а в будинках, що не мають центрального опалення, - надання палива, придбаного у межах норм, установлених для продажу населенню, та інші види комунальних послуг), від оплати скрапленого балонного газу для побутових потреб, від плати за користування домашнім телефоном і позавідомчою охоронною сигналізацією житла незалежно від виду житлового фонду. Зазначені пільги зберігаються за дружиною (чоловіком), батьками померлих осіб, нагороджених орденом Героїв Небесної Сотні, Героїв Радянського Союзу, повних кавалерів ордена Слави, осіб, нагороджених чотирма і більше медалями "За відвагу", а також Героїв Соціалістичної Праці незалежно від часу їх смерті, а також за дружиною (чоловіком), батьками померлих осіб, зазначених у частині другій статті 11 цього Закону;

{Пункт 7 статті 16 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законами № 2878-IV від 08.09.2005, № 1661-VII від 02.09.2014, № 2121-IX від 15.03.2022}

8) першочергове поліпшення житлових умов при наданні житла у будинках державного, у тому числі відомчого, і громадського житлового фонду з наданням при цьому додаткової жилої площі до 20 квадратних метрів;

9) звільнення від оплати послуг за оформлення документів на право власності на квартиру при її приватизації;

10) безплатний капітальний ремонт жилих будинків (квартир), що знаходяться у їх власності, відповідно до Положення про систему технічного обслуговування, ремонту та реконструкції жилих будинків;

{Пункт 10 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

10¹) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і підвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;

{Частина першу статті 16 доповнено пунктом 10¹ згідно із Законом № 2344-IV від 13.01.2005}

11) першочерговий відпуск місцевих будівельних матеріалів на будівництво індивідуальних жилих будинків і на капітальний ремонт житла;

12) позачергове користування всіма видами послуг зв'язку, позачергове і безплатне встановлення домашніх телефонів, позачергове і безплатне обладнання житла засобами позавідомчої охоронної сигналізації;

13) першочергове придбання акцій за їх номінальною вартістю на суму і за рахунок приватизаційних майнових сертифікатів, виданих Герою Радянського Союзу, повному кавалеру ордена Слави, особі, нагородженій чотирма і більше медалями "За відвагу", Герою Соціалістичної Праці, членам їх сімей, які проживають разом з ними;

{Пункт 13 статті 16 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95}

14) першочергове придбання за рахунок власних коштів акцій за їх номінальною вартістю на половину суми виданих зазначеним в цій статті особам і членам їх сімей, що спільно проживають з ними, приватизаційних майнових сертифікатів;

{Пункт 15 частини першої статті 16 виключено на підставі Закону № 76-VIII від 28.12.2014 - щодо набрання чинності норм зазначеного Закону див. "Прикінцеві положення"}

{Пункт 16 частини першої статті 16 виключено на підставі Закону № 76-VIII від 28.12.2014 - щодо набрання чинності норм зазначеного Закону див. "Прикінцеві положення"}

17) позачергове придбання квитків на всі види залізничного, водного, повітряного і автомобільного транспорту;

18) щомісячна виплата грошової компенсації витрат на автомобільне паливо з розрахунку 50 літрів високооктанового бензину на місяць відповідно до діючих цін на паливо за наявності особистого транспортного засобу;

{Пункт 18 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

19) позачергове користування усіма видами послуг підприємств торговельно-побутового обслуговування, при відвідуванні культурно-видовищних і спортивно-оздоровчих закладів;

20) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників незалежно від часу роботи на даному підприємстві, в установі чи організації, першочергове працевлаштування при ліквідації підприємства, установи чи організації;

21) безплатне навчання і перенавчання нових професій за місцем роботи в учбових закладах системи державної підготовки і перепідготовки кадрів, а також у платних навчальних закладах і на курсах;

22) надання зазначеним особам щорічної оплачуваної відпустки, а також додаткової відпустки без збереження заробітної плати терміном до трьох тижнів на рік у зручний для них час;

23) безплатне поховання з військовими почесними померлої (загиблої) особи, нагородженої орденом Героїв Небесної Сотні, померлого (загиблого) Героя Радянського Союзу, повного кавалера ордена Слави, особи, нагородженої чотирма і більше медалями "За відвагу", Героя Соціалістичної Праці, а також померлих (загиблих) осіб, зазначених у **частині другій** статті 11 цього Закону;

{Пункт 23 статті 16 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законами № 1661-VII від 02.09.2014, № 2121-IX від 15.03.2022}

24) спорудження на могилі померлого (загиблого) незалежно від часу смерті надгробка за встановленим Урядом України зразком. Додаткові витрати, пов'язані із зміною встановленого Урядом України зразка надгробка, оплачуються сім'єю померлого (загиблого) чи організацією-спонсором;

{Пункт 24 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

25) виплата дружині (чоловіку) і дітям віком до 18 років у разі смерті (загибелі) одноразової допомоги в розмірі п'яти прожиткових мінімумів, затверджених законом на день смерті (загибелі), у розрахунку на місяць на одну особу;

{Пункт 25 статті 16 в редакції Закону № 231-IV від 21.11.2002}

26) першочергове безплатне забезпечення автомобілем осіб з числа осіб з інвалідністю (за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем) на термін експлуатації до десяти років (з наступною заміною на новий), виплата компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, незалежно від виплати компенсації, передбаченої пунктом 18 цієї статті.

{Статтю 16 доповнено пунктом 26 згідно із Законом № 2171-VI від 11.05.2010}

{Частину другу статті 16 визнано такою, що не відповідає Конституції (є неконституційною) згідно з Рішенням Конституційного Суду № 12-р/2018 від 18.12.2018} Установити, що пільги, передбачені пунктами 4, 5, 7 та 12 цієї статті, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 16 доповнено частиною другою згідно із Законом № 76-VIII від 28.12.2014 - щодо набрання чинності норм зазначеного Закону див. "Прикінцеві положення"}

Розділ III¹

СТАТУС ПОСТРАЖДАЛИХ УЧАСНИКІВ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ, ПІЛЬГИ ТА ГАРАНТІЇ ЇХ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Стаття 16¹. Постраждалі учасники Революції Гідності

Постраждалими учасниками Революції Гідності визнаються особи, які на виконання **Закону України "Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей"** включені до переліку осіб, які під час участі в масових акціях громадського протесту отримали тілесні ушкодження (тяжкі, середньої тяжкості, легкі), але такі ушкодження не призвели до інвалідності, та звернулися за медичною допомогою у період з 21 листопада 2013 року по 30 квітня 2014 року.

Порядок надання статусу постраждалого учасника Революції Гідності особам, зазначеним у частині першій цієї статті, визначається Кабінетом Міністрів України.

Особам, зазначеним у частині першій цієї статті, надаються пільги та інші соціальні гарантії, встановлені [статтею 12](#) цього Закону.

Дія цієї статті не поширюється на працівників міліції, осіб, які проходили службу в правоохоронних органах спеціального призначення, військовослужбовців внутрішніх військ, Збройних Сил України та інших військових формувань, які отримали тілесні ушкодження (тяжкі, середньої тяжкості, легкі) під час виконання службових обов'язків, пов'язаних з подіями Революції Гідності.

{Закон доповнено розділом III¹ згідно із Законом № 2203-VIII від 14.11.2017}

Розділ IV ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 17. Фінансування витрат, пов'язаних з введенням в дію цього Закону

Фінансування витрат, пов'язаних з введенням в дію цього Закону, здійснюється за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів.

{Частину першу статті 17 виправлено згідно з поправкою в ВВР, 1993, № 50}

Підприємства і організації, які виділяють благодійні кошти на потреби соціального захисту ветеранів війни, звільняються від оподаткування їх виробничої діяльності на суму цієї допомоги.

Витрати на поховання ветеранів війни, зазначених у цьому Законі, здійснюються за рахунок коштів державного бюджету у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Витрати, пов'язані з наданням пільг та соціальних гарантій особам, залученим до конфіденційного співробітництва з розвідувальними органами України і які виконували свої завдання на тимчасово окупованій території України, у районі проведення антитерористичної операції або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, або на інших територіях, де в період виконання цих завдань велися бойові дії, здійснюються за рахунок коштів державного бюджету у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 17 доповнено новою частиною згідно із Законом № 912-IX від 17.09.2020}

Підприємства, установи і організації, де працювали ветерани війни, подають допомогу в організації та фінансуванні ритуальних послуг при похованні ветеранів.

Могили ветеранів є недоторканими і охороняються законом. Неповага до державних нагород, пам'ятників, обелісків, братніх могил, могил ветеранів війни карається за законом.

Стаття 17¹. *{Статтю 17¹ виключено на підставі Закону № 2983-IX від 20.03.2023}*

Стаття 18. Посвідчення та нагрудні знаки для осіб, на яких поширюється чинність цього Закону

Ветеранам війни вручаються посвідчення та нагрудні знаки. [Порядок виготовлення та видачі посвідчень і знаків](#) встановлюється Кабінетом Міністрів України та міжнародними договорами, в яких бере участь Україна.

/-{Зміни до частини першої статті 18, прийняті Законом України № 2121-IX від 15.03.2022, внести неможливо (відсутні слова, які потрібно замінити)}-/

Особам, зазначеним у частині першій статті 16¹ цього Закону, видається посвідчення "Постраждалий учасник Революції Гідності". Порядок виготовлення та видачі посвідчень встановлюється Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 18 доповнено частиною другою згідно із Законом № 2203-VIII від 14.11.2017}

Ветеранам війни, постраждалим учасникам Революції Гідності, які мають право на одночасне отримання посвідчення учасника бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасника війни та постраждалого учасника Революції Гідності, видається лише одне посвідчення за їхнім вибором.

{Статтю 18 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 2203-VIII від 14.11.2017}

Учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни, учасникам війни та постраждалим учасникам Революції Гідності, які одночасно є особами, на яких поширюється чинність цього Закону згідно із статтею 10 цього Закону, видається одне посвідчення за їхнім вибором, у якому робиться відмітка про встановлення іншого правового статусу.

{Статтю 18 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 2203-VIII від 14.11.2017}

Особам, які мають право на одночасне отримання посвідчення члена сім'ї загиблого (померлого) ветерана війни та члена сім'ї загиблого (померлого) Захисника чи Захисниці України, видається одне посвідчення за їх вибором.

{Статтю 18 доповнено новою частиною згідно із Законом № 2121-IX від 15.03.2022}

Електронне посвідчення ветерана (далі - е-посвідчення ветерана) - посвідчення ветерана у формі електронного відображення інформації, що містить відомості про особу, зазначену у статтях 6-10¹, 16¹ цього Закону, разом з унікальним електронним ідентифікатором (QR-кодом, штрих-кодом, цифровим кодом), який забезпечує перехід за посиланням на відповідний підтверджувальний запис в електронних реєстрах Єдиного державного реєстру ветеранів війни, яке формується у разі виявлення бажання запитувача, і підтверджує його статус. Невід'ємною частиною е-посвідчення ветерана є відцифрований образ обличчя, що міститься в Єдиному державному реєстрі ветеранів війни або відображається в е-паспорті/е-паспорті для виїзду за кордон, за згодою особи.

{Статтю 18 доповнено частиною згідно із Законом № 1954-IX від 14.12.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2864-IX від 12.01.2023}

Е-посвідчення ветерана формується безоплатно за бажанням особи, на ім'я якої видано відповідне посвідчення, оформлюється із застосуванням засобів Реєстру та використовується на території України для підтвердження відповідного статусу, отримання пільг та компенсацій.

{Статтю 18 доповнено частиною згідно із Законом № 1954-IX від 14.12.2021}

Е-посвідчення ветерана може пред'являтися особою замість та без додаткового пред'явлення посвідчення, виданого особі, зазначеній у статтях 6-10¹, 16¹ цього Закону.

{Статтю 18 доповнено частиною згідно із Законом № 1954-IX від 14.12.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2864-IX від 12.01.2023}

Е-посвідчення ветерана може подаватися та застосовуватися також у випадках, якщо законодавством передбачено подання та застосування копії посвідчення, виданого особі, зазначеній у статтях 6-10¹, 16¹ цього Закону.

{Статтю 18 доповнено частиною згідно із Законом № 1954-IX від 14.12.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2864-IX від 12.01.2023}

Е-посвідчення ветерана формується засобами Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, зокрема через його мобільний застосунок.

{Статтю 18 доповнено частиною згідно із Законом № 1954-IX від 14.12.2021}

Для формування е-посвідчення ветерана використовуються відомості, передані до Єдиного державного веб-порталу електронних послуг відповідно до вимог законодавства з Реєстру та інформаційних (автоматизованих), інформаційно-комунікаційних, комунікаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателями (адміністраторами) яких є органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

{Статтю 18 доповнено частиною згідно із Законом № 1954-IX від 14.12.2021}

Порядок формування е-посвідчення ветерана та його перевірки органами державної влади, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами визначається Кабінетом Міністрів України. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, юридичні та фізичні особи зобов'язані забезпечити перевірку е-посвідчення ветерана, що пред'являється громадянином України.

{Статтю 18 доповнено частиною згідно із Законом № 1954-IX від 14.12.2021}

{Стаття 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 488/95-ВР від 22.12.95}

Стаття 19. Поширення чинності цього Закону на громадян інших держав

Громадяни інших держав, що перебували в складі колишнього Союзу РСР, які є ветеранами війни, користуються всіма пільгами і перевагами, передбаченими цим Законом, у разі переїзду на постійне місце проживання в Україну.

Стаття 20. Громадські організації та інші об'єднання ветеранів війни

Громадські організації та інші об'єднання ветеранів війни в межах своїх повноважень сприяють розробленню рішень органами законодавчої і виконавчої влади, представляють і захищають законні інтереси своїх членів у державних органах і громадських організаціях, здійснюють інші повноваження, передбачені законодавством України про об'єднання громадян.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, Рада міністрів Автономної Республіки Крим у межах своєї компетенції надають ветеранським організаціям фінансову підтримку, кредити з коштів відповідних бюджетів, а також безплатно надають будинки, приміщення, обладнання та інше майно, необхідне для здійснення їх статутних завдань. Ветеранські організації звільняються від плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) в межах середніх норм споживання (надання), телефоном у приміщеннях та будинках, які вони займають.

{Частина друга статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

Підприємства ветеранів війни, на яких не менше ніж 60 процентів від середньоспискової чисельності працюючих становлять учасники бойових дій та учасники війни, звільняються від сплати податку на прибуток.

{Стаття 20 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95}

{Статтю 21 виключено на підставі Закону № 1697-VII від 14.10.2014}

Стаття 22. Оскарження рішень підприємств, установ і організацій, які надають пільги

Рішення підприємств, установ і організацій, які надають пільги, можуть бути оскаржені до районної державної адміністрації, виконавчого комітету міської ради або до районного (міського) суду.

{Частина перша статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

Ветерани війни та члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, члени сімей загиблих (померлих) захисників і захисниць України отримують безоплатну правову допомогу щодо питань, пов'язаних з їх соціальним захистом, а також звільняються від судових витрат, пов'язаних з розглядом цих питань.

{Частина друга статті 22 в редакції Закону № 5477-VI від 06.11.2012 - набирає чинності поетапно після початку діяльності центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги - див. розділ II Закону № 5477-VI від 06.11.2012}

{Стаття 22 в редакції Закону № 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2121-IX від 15.03.2022}

Стаття 23. Відповідальність посадових осіб і громадян

Посадові особи і громадяни, винні в порушенні законодавства про соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, несуть відповідальність згідно з законодавством України.

Президент України

Л.КРАВЧУК

**м. Київ
22 жовтня 1993 року
№ 3551-ХІІ**

Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту
Закон України від 22.10.1993 № 3551-ХІІ
Редакція від 15.04.2023, підстава — [2983-IX](#)
Постійна адреса:
<https://zakon.rada.gov.ua/go/3551-12>

Законодавство України
станом на 28.07.2023
чинний

3551-12

Публікації документа

- **Відомості Верховної Ради України** від 09.11.1993 — 1993 р., № 45, стаття 425
- **Голос України** від 12.11.1993